

I allfall én mann var klar i hodet 9. april

I all debatten om 9. april kan det være av interesse å se hva historikeren Sverre Steen skriver i sin siste bok «Frihet og liv er ett» (anmeldt i Morgenbladet 1/11-77). Med forlagets og forfatterens samtykke gjengir vi avsnittet om C. J. Hambros resolute opp-treden:

På INITIATIV AV STORTINGS-PRESIDENT C. J. Hambro gikk det kl. 7 et ekstratog til Hamar på en kongefamilien og de statsråder og tingmenn som det hadde lykkes å varsle.

Denne skjebnesvangre natten opptrådte Hambro på en måte som kan gi inntrykk av at han hadde forutsett det som hendte. Han opptrådte iallfall med en rent søvngjengeraktig sikkerhet. Målet stod lynende klart for ham fra første øyeblikk: Statsmaktene måtte ut av Oslo snarest mulig, før tyskerne kom. I denne akutte situasjon utnyttet han sine beste egenskaper, planmessig handling, snarrådighet og dristighet sammen med ro og sindighet. Fast organisert gjennomføring av den plan som ble lagt: Kongen og hans hus, regjeringens medlemmer og de viktigste embedsmenn i sentraladministrasjonen, og alle stortingsmenn skulle varsles og samles til avtalt tid på Østbanestasjonen. Alle måtte føres med tog eller begi seg på annen måte til samme sted, et sted der storting og regjering kunne holde møter. Bare én retrett-

linje lå åpen, nordover om Hamar, østover til Sverige, et nøytralt ubesatt område.

Hvem var den mann som gjennomførte denne dristige plan? Hvem hadde gitt ham myndighet til å sende statsmaktene ut av hovedstaden mens tyske fly kretset over byen? Carl Joachim Hambro var førstepresident i Stortinget, og dermed fulgte rett til å kalle stortingsmennene til møte. Resten ordnet han på eget ansvar eller ved muntlig kontakt med tilgjengelig autoritet. Hambro var også ellers en landskjent mann, folk flest var fortrolig med både hans utseende, hans ord og hans stemme som lød fra Stortingets talerstol i lange innlegg, eller korte replikker som kunne svi der de ramte, og ramte gjorde de ofte, for han veide ikke sine ord på gullvekt.

I 1940 VAR HAMBRO 55 ÅR, bysbarn av Christian Michelsen, Joh. L. Mowinckel og flere andre landskjente politikere, og iallfall etter 9. april 1940 stod han ikke tilbake for noen av disse. Han var sønn av bestyreren ved en høyt ansett privatskole i Bergen, og selv ble han cand.mag. og i forbifarten skolemann. I ti år var han fast litteraturanmelder i «Morgenbladet» og fortsatte som sjefredaktør 1913-20 og medarbeider alltid siden. I 1919 ble han stortingsmann fra Oslo og fortsatte senere på ting etter ting. Vi kan si at stortingssalen — og resten av

bygningen med — var hans hovedscene, men dessuten hadde han en lang rekke biscener innenfor Norges grenser og utenfor, blant andre i Folkeforbundsfor-samlingen i Genève der han regelmessig møtte som norsk delegert.

Han var formann eller i det minste styremedlem i mange politiske, humanitære og kulturelle organisasjoner, fra Studentersamfundet i Oslo til skolestyret i samme by i ti år og Nationaltheatrets representantskap. Og dessuten fikk han tid til å skrive en serie bøker om litterære og politiske emner og oversettelser i stort antall. Han var en av dem om hvem man kunne tro at han hadde så mye å gjøre at han ikke fikk tid til å leve.

MEN DET FIKK HAN OGSÅ. — Fra sin tidlige ungdom var han konservativ i sin politikk og sitt kultursyn, og han fortsatte å være det, men han ble aldri reaksjonær. Under den første verdenskrig var han utvilsomt engelskvennlig, men ikke stum for det han mente var uriktig i britisk politikk; han angrep f.eks. britenes blokadepolitikk, men med enda større styrke den tyske uinnskrenkede ubåt-krig. Han forbandt på en eiendommelig måte norsk nasjonalisme og europeisk internasjonalsisme, og det var han ikke alene om».